

Карысны досвед

НА ПРАЦУ Ў САД,

Які студэнт не мае патрэбы ў грошах? Правільна, той, хто ўмее іх зарабляць. Найлепшы час для падпрацоўкі — лета. Але ж хочацца яшчэ і нацешыцца цёплым сонейкам, а як гэта сумясціць? Аказваецца, проста. Мы правялі адзін дзень у сельскагаспадарчым студэнцкім атрадзе.

Сёлета да ўборачнай кампаніі ў Агракамбінаце «Ждановічы» далучыліся студэнты БДУ. Маладыя людзі працуюць на зборы яблыкаў і груш. Усяго ў атрадзе каля сарака чалавек. Працоўны дзень пачынаецца ў восем гадзін раніцы, але, па словах майго правадніка Валдыса Аляшкевічуса, студэнта трэцяга курса геаграфічнага факультэта, ранні пад'ём — не праблема, наадварот, гэта добрая загартоўка напярэдадні навучальнага семестра. З дысплетчарскай станцыі гарадскога пасёлка Азярцо, што ў некалькіх кіламетрах ад Мінска, службовы аўтобус забірае работнікаў і вьязе іх на базу. Праз 15 хвілін транспарт заязджае ў двор — мы прыбылі ў сад «Яркава». Пасажыры пакідаюць транспарт і хуценька пераапрапаюцца. Па дарозе даведваюся, што нам сёння пашанцавала, бо мы тут жа і застанёмся працаваць. За дваццаць кіламетраў ад вёскі Яркава ў аграгарадку Новы Двор знаходзіцца другі сад агракамбіната. Звычайна работнікаў адвозяць на базу, каб тыя пераапрапаюцца, а потым вьязуць туды.

У дзень атрад збірае 4—5 тон пладоў. Але гэта яшчэ не сезон — у верасні пачнецца самая праца.

Нарэшце ўсе гатовыя, застаецца чакаць распадкажэнняў адказнага за студатрад агранома. Той камандуе ўзяць пладовыя сумкі, пальчаткі, распісання за тэхніку бяспекі і рухацца за ім. І тут перад вачыма адкрываецца маляўнічы пейзаж — доўгія шэрагі дрэў, абвешаныя спелымі яблыкамі, нібы каштоўнымі камямі. Неверагодная прыгажосць! — Здымаць яблыкі трэба ўмець, — тлумачыць Яўген ЖУРАЎЛЁЎ, спецыяліст па аглядных культурах агракамбіната «Ждановічы». — Напрыклад, возьмем амерыканскі гатунак «Голд Міленіум». Калі на плод моцна націснуць, застаецца пляма — на продаж такі ўжо не пойдзе. Нельга з сілай цягнуць на сябе галінку, трэсці, таму што насыплюцца плады зверху. Тое, што ўпала на зямлю, сартуецца ў асобную скрыню, яе змесціва пойдзе на кампоты

і пюрэ. Калі яблык вісіць на дрэве ўжо чарвівы, з гніллю, — зрываем і кладзём туды ж. Правільна здымаць яблык трэба круцячым рухам, акурата, без грубых націсканняў. У дзень атрад збірае 4—5 тон пладоў. Але гэта яшчэ не сезон — у верасні пачнецца самая праца.

Праз дзве з паловай гадзіны было нагружана дзевяць драўляных скрынь, кожная ўмясціла 350 кілаграмаў яблыкаў. Пакуль плады адвозіліся ў сховішча, хлопцы і дзяўчаты размясціліся на траве і ладзілі гульні. Але ўбачыўшы, што набліжаецца трактар з пустым прычэпам, тут жа зноў узяліся за справу.

— Я даўно ўжо хацеў недзе падпрацаваць, але то вучоба замінала, то асабістыя справы. Набліжалася лета, і я вырашыў сур'ёзна падысці да гэтага пытання. Звярнуўся ў БРСМ, там мне прапанавалі на выбар сервісны, будаўнічы або сельскагаспадарчы атрад. Апошні мне падаўся найбольш прыватным. Па-першае, гэта свежае паветра, цяпер я лепш сплю, не баяць вочы ад камп'ютара. Па другое, гэта магчымасць падтрымаць фізічную форму. Поўная пладовая сумка важыць кілаграмаў пяць, вось пацягаеш яе дзень на сабе, панагінаешся туды-сюды, дык і прэс з'явіцца. Ну і, вядома, вітаміны, яблыкаў пяць-шэсць за дзень з'ясі, — дзеліцца Ігар Мордас, студэнт трэцяга курса механіка-матэматычнага факультэта.

Неўзабаве да гутаркі далучаецца Марына Ануфрыева, студэнтка чацвёртага курса геаграфічнага факультэта:

— А вось як па мне, дык цягаць такія цяжкія сумкі — не дзявочая справа. У канцы дня спіну ломіць... Што казаць, умовы ў нас тут самыя што ні на ёсць палявыя. У гэтым садзе яшчэ добра, што прыбіральня прадугледжана, а ў Новым Двары і таго няма.

Анастасія Гурына, студэнтка трэцяга курса біялагічнага факультэта падказвае, што не апошняю ролю ў матываванасці студэнтаў адыгрывае магчымасць пасля працы атрымаць месца ў інтэрнаце. Са слоў дзяўчыны, разлічваць на гэта могуць не ўсе, а толькі камандзіры і камісары груп. Атрад умоўна падзелены на невялічкія групы па 6-8 чалавек, у кожнай з іх універсітэцкі аддзел БРСМ прызначае двух лідараў, якія акрамя агульнай працы павінны сачыць за парадкам. Усяго ў атрадзе 12 чалавек маюць такі прывілей.

...Надышоў час абеду. Усе ўжо паспелі стаіцца, прагаладацца, і камандзір дае адмашку на заслужаны адпачынак. Хлопцы і дзяўчаты ўлад-

ці Як на свежым паветры
сяброўства мацнее

коўваюцца хто дзе, раскладваюць прывезеную з дому ежу. Паветра напаяняецца пахучымі водарамі. Я тым часам накіроўваюся да **Аляксандра БАЛДЗІСАВА, начальніка цэха садаводства агракамбіната «Ждановічы»**, каб даведацца пра заробкі моладзі.

— Мы не вьздём асобны табель вынікавасці па кожным студэнце. Яны ўсе працуюць на агульны вынік. У канцы працоўнага дня запісваем адну лічбу, якая паказвае, колькі пладоў сабраў атрад, а потым ужо дзелім на колькасць задзейнічаных у ім чалавек. Замест канкурэнцыі — таварыства, такі наш падыход. **За дзень кожны зарабляе каля 20 рублёў.** Выхадныя дні аплачваюцца ўдвая. Яны не абавязаны выходзіць на працу кожны дзень, але пакуль жнівень, вучобы няма, дык стараюцца наведвацца як мага часцей. Далей, напэўна, будуць прыязджаць толькі па выхадных днях. Наогул, я ўжо і не прыгадаю, калі студэнты вось так добраахвотна ішлі да нас на працу. Летась у межах практыкі працавалі студэнты аграрна-тэхнічнага ўніверсітэта і навучэнцы Навапольскага аграрна-тэхнічнага каледжа, але ж гэта прымусова, ім трэба было сецію «закрыць». А тут самі падахоціліся, працуюць добра, можа, не так хутка, як хацелася б, але затое акурата.

Працоўны дзень заканчваецца ў 16.00. Моладзь зноў пераапрапаецца, здае інвентар, а кіраўніцтва агучвае вынік працы. Стомленыя, але задаволеныя, што дзень прайшоў нездарма, студэнты вяртаюцца дадому. Заўтра зноў на працу — і так да 1 кастрычніка. Але яны не скардзяцца, а па дарозе плануць сумесны пікнік...

Алена ЯКАВЕНКА.

Спартыўная
вікторыяХТО САМЫ
СПРЫТНЫ
І МЕТКІ?

Спартыўны фестываль для ўдзельнікаў сталічных студэнцкіх атрадаў прайшоў пад Мінскам, на тэрыторыі заграднага комплексу «Камярова». Арганізатарам мерапрыемства выступіла Мінская гарадская арганізацыя грамадскага аб'яднання «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі».

Удзел у спаборніцтвах прынялі 18 каманд — 9 дружын прадстаўлялі студэнцкія будатрады і яшчэ 9 складаліся з навучэнцаў каледжаў і гімназій раёнаў Мінска.

Моладзь змагалася ў дартсе, пад'ёме на хуткасць па скаладроме, у перацягванні каната, дэманстравала тактычныя навыкі падчас праходжання паласы перашкод.

А фінальным акордам фестывалю стаў турнір па лазертагу па алімпійскай сістэме. Вось дзе разгарнуліся сапраўдныя баталіі! На «полі бою» — буралом, зламаныя аўтамабілі, бетонныя пліты і шыны... Нягледзячы на гэта, усе выкладваліся напоўніцу.

У выніку першае месца сярод каманд ВНУ занялі прадстаўнікі Беларускага дзяржаўнага аграрнага тэхнічнага ўніверсітэта, а сярод раённых дружын вікторыю святкавала моладзь з Партызанскага раёна сталіцы.

Для даведкі: у трэцім працоўным месцы з дапамогай структур Мінскага гарадскога штаба студэнцкіх атрадаў у складзе студэнцкіх атрадаў працаўладкавана больш за 6 тысяч байцоў. А ўсяго ў планах — працаўладкаваць да 10 тысяч чалавек. Атрады, якія складаюцца са студэнтаў і навучэнцаў сталічных устаноў адукацыі, задзейнічаны на знакавых аб'ектах: будаўніцтве трэцяй лініі Мінскага метрапалітэна, на МКАД-2, у Кітайска-беларускім індустрыяльным парку «Вялікі камень».

Надзея НІКАЛАЕВА.
nikalaeva@vziasda.by

ТРАГІЧНАЯ ГІСТОРЫЯ ГОРВАЛЯ

Кульмінацыя дня — чарговая знаходка!

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Гісторык кажа, што многія артэфекты раскрываюць трагічную старонку ў гісторыі старажытнага Горваля. На невялікім участку былі знойдзены рэшткі пяці чалавек, у тым ліку дзяцей. Гэтыя людзі не былі пахаваны, пра што сведчаць іх ненаaturalныя позы. Хутчэй за ўсё, на паселішча напалі ворагі, якія не пашкадавалі яго жыхароў. Сляды ў гліне і шматлікія наканечнікі стрэл падштурхоўваюць да думкі аб раптоўным захопе і спаленні Горваля. На думку навукоўцаў, рабаўнікамі былі мангола-татары.

Дапамога дзяцей прыйшла да месца: аб'ёмы працы вялікія, а юнацкі імпульс і энергічнасць заўважна паскараюць работу.

Раскопкі распачаліся ў пачатку жніўня, кіраваў імі прафесар кафедры гісторыі Беларусі і паліталогіі Беларускага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта Сяргей Рассадзін. Спачатку каманда ў складзе двух навукоўцаў, аднаго мясцовага краянаўцы і дзясятка школьнікаў працавала на замкавым гарадзі-

шчы, пазней перамясцілася на больш старажытную пляцоўку. Усе раскопы вьдуюцца па тэхналогіі: участкі разбіваюцца на квадраты, кожны з іх апрацоўваецца паслойна, пасля закопваецца. Па прызнанні Аляксандра Петухова, дапамога дзяцей прыйшла да месца: аб'ёмы працы вялікія, а юнацкі імпульс і энергічнасць заўважна паскараюць работу.

«Ужо сфарміраваўся асноўны касцяк дзяцей-актывістаў, якім праца прыйшла да даспадобы, прымушаць нікога не трэба. Мяркую, што пару-тройку будучых гісторыкаў ці археолагаў мы ўжо выхавалі».

— Ідэя такога праекта ў нас узнікла даўно, гады тры таму, — распавядае **намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце Глыбайскай сярэдняй школы Ірына НЯВОЛЬКА**. — Але летась усё нарэшце склалася: вясною на нас выйшлі прадстаўнікі Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі, і мы пачалі рыхтавацца да адкрыцця міжшкольнага аздараўленчага лагера «Кентаўры». У яго склад увайшлі вучні трох школ: першай і другой азершчынскай, а таксама глыбайскай. Усяго тут 15 дзяцей з 9-11 класаў, але раскопкі наведваюць і многія энтузіясты, напрыклад выпускнікі нашай школы. Усё робіцца на добраахвотнай аснове, грошай дзеці не атрымліваюць. Пры падтрымцы раённага і абласнога выканаўчых камітэтаў арганізаваны падвоз на школьным аўтобусе і харчаванне. Ужо сфарміраваўся асноўны касцяк дзяцей-актывістаў, якім праца прыйшла да даспадобы, прымушаць нікога не трэба. Мяркую, што пару-тройку будучых гісторыкаў ці археолагаў мы ўжо выхавалі.

Працуюць юныя археолагі з 9 да 13 з перапынкамі на 15 хвілін кожную гадзіну — больш не дазваляе заканадаўства. Разам з імі ў летніку знаходзяцца пяцёра школьных педагогаў.

— Я заўжды марыла пабываць на раскопках і некалі нават планавала паступаць на гісторыка, — кажа **адзінаццацікласніца Азершчынскай школы №1 Ганна ВАРОНА**. — Дзякуючы летніку мая мара спраўдзілася. Мне тут падабаецца, гэта незвычайна — шукаць у зямлі рэчы, якім сотні гадоў. А якія эмоцыі перажываеш, калі нешта знаходзіш, — не перадаць! Працу мы асабліва не дзелім, капаюць усе, у тым ліку і дзяўчаты. Хаця хлопцы, безумоўна, паспяваюць больш.

— Мне пра летнік распавяла наша завуч, — дадае яе аднакласніца **Ганна КАЛЕСНІК**. — Дома летам сядзець не хацелася, я палічыла, што тут будзе цікава. Шчыра скажу, не

прагадала: не кожны дзень можна трапіць на сапраўдныя раскопкі і патрымаць у руках каштоўныя артэфекты. Акрамя таго, прафесар Рассадзін распавядае нам шмат цікавых рэчаў з гісторыі Беларусі...

Заўважна, як бурна дзеці рэагуюць на любыя знаходкі і рэчы, як прафесіянальна ставяцца да іх. Усё гэта — навуковыя артэфекты, якія апісваюцца ў дакументах і перавозяцца на захаванне ў мясцовы фельдшарска-акушэрскі пункт. Нават шкідлеты старажытных горвальцаў юных гісторыкаў не пужаюць.

— Падобныя атрады ўжо некалі працавалі ў Светлагорскім раёне, пад Оршай, — распавядае **другі сакратар ЦК БРСМ Сяргей КЛІШЭВІЧ**, з якім мы наведвалі архелагічны лагер. — Гэта было даўно, на пачатку 2000-х. Вельмі сімвалічна, што менавіта ў Год культуры мы змаглі аднавіць такую практыку і стварылі добраахвотніцкі атрад у Рэчыцкім раёне. На мой погляд, эксперымент атрымаўся. Мы спадзяёмся, што гэтая практыка працягнецца... Безумоўна, хацелася б зрабіць нешта такое і ў фармаце студэнцкага атрада, аднак для гэтага патрабуецца спонсарская падтрымка.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ. lyskavets@vziasda.by
Мінск — Рэчыцкі раён — Мінск.

Фота Надзеі БУЖАН.

Паляванне на артэфекты ў большасці школьнікаў выклікае захапленне.